PLA D'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

maristes
Província de L'Hermitage

FUNDACIÓ CHAMPAGNAT

NOVEMBRE 2022

1. Justificació i definició

Des dels inicis de la institució l'opció pels infants i joves més vulnerables ha estat molt present en la Missió Marista. «El nostre fundador, que tant estimà els pobres, ha volgut enviar-nos preferentment a ells, sense excloure ningú».[1]

En l'actualitat les escoles maristes mantenim l'esperit dels inicis i som continuadores del carisma de Champagnat. L'educació dels infants i joves, especialment els més desafavorits, és l'eix cabdal de la nostra missió. Per això, en l'àmbit escolar, volem donar resposta a les diferents necessitats que els alumnes presenten i, d'aquesta manera, afavorir el seu desenvolupament global.

D'altra banda, el document provincial *La construcció d'un món millor. Els nens més vulnerables i els joves tenen la nostra preferència* proposa en un dels seus punts «elaborar a cada centre un document que reculli l'atenció a la diversitat: aspectes organitzatius, recursos, aspectes metodològics. El document ha de dotar d'eines els educadors per a la detecció, l'acompanyament i l'orientació dels infants i joves amb dificultats».

Finalment, l'administració educativa també demana que els centres incloguin en el seu projecte educatiu «la concreció i el desenvolupament dels currículums, els criteris que orientin l'atenció a la diversitat i els que han d'orientar les mesures organitzatives, sempre d'acord amb els principis de l'educació inclusiva i de la coeducació».[2]

El Pla d'atenció a la diversitat (PAD) és el document de referència que inclou criteris, principis i orientacions perquè les escoles maristes puguin planificar les mesures d'atenció i els suports i puguin oferir una atenció a la diversitat de l'alumnat de qualitat que doni resposta a les seves necessitats educatives. Totes les mesures que es defineixin aniran adreçades als infants i joves de qualsevol de les etapes educatives.[3]

Les concrecions anuals del PAD les elabora la Comissió d'atenció educativa inclusiva (CAEI), que és la responsable també del seu seguiment i avaluació. Les accions que se'n derivin s'articularan a cada escola amb els canals que tingui establerts (equips pedagògics, coordinacions...).

2. El tractament de l'atenció a la diversitat a les escoles maristes

Tots els infants i tots els joves són diferents. Cada grup de joves té el seu caràcter distintiu. Els contextos culturals i les circumstàncies socials diversos plantegen les seves pròpies possibilitats i ens interpel·len en la nostra missió d'evangelització. Conscients d'aquesta pluralitat, desenvolupem metodologies adequades que respectin el grau de disponibilitat i les necessitats particulars dels joves als quals ens dediquem.[4]

[1] Constitucions de l'Institut dels Germans Maristes. Article 33.

[2] Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius. Article 5, c.

[3] En els decrets d'ordenació curricular de totes les etapes educatives es fa referència a l'atenció a la diversitat a les escoles.

[4] *Missió educativa marista*. Article 86.

2.1. Definició de diversitat

A les escoles maristes reconeixem els nostres infants i joves com a persones úniques, originals i irrepetibles. Per això, valorem la diversitat com un fet normal dins el context escolar. Això suposa promoure el respecte, l'atenció i l'acompanyament a les diferències individuals que presenta cadascun dels nostres alumnes. Tots som diferents individualment i això ens enriqueix col·lectivament.

2.2. Tipus de diversitat

Hi ha diversos factors tant intrínsecs com extrínsecs a l'alumne que posen de manifest determinades necessitats en els infants i joves (desenvolupament maduratiu, motivació, procedència socioeconòmica i cultural, família, interessos, estils d'aprenentatge...).

Al document *La construcció d'un món millor. Els nens més vulnerables i els joves tenen la nostra preferència* es defineix a grans trets quatre tipologies de necessitats que tenen els infants i joves avui en dia:

- Necessitats de caràcter físic-biològic i necessitats psicològiques.
- Necessitats cognitives.
- Necessitats emocionals i socials.
- Necessitats espirituals.

Si ens situem dins del context escolar podem definir un altre gran bloc de necessitats que es poden derivar de les anteriors, les educatives, i que podem concretar si analitzem quins son els tipus de diversitat que trobem a les nostres aules:

- **Diversitat cognitiva:**
  - Alumnes amb mancances en el procés d'aprenentatge.
  - Alumnes amb algun tipus d'altes capacitats.
  - Alumnes amb algun tipus de trastorn en el seu desenvolupament.
- **Diversitat social:**
  - Alumnes amb situacions socioeconòmiques desafavorides.
  - Alumnes amb exclusió social i/o escolar.
- **Diversitat cultural i/o lingüística:**
  - Alumnes nouvinguts d'origen estranger.[5]
- **Diversitat física, psíquica i/o sensorial:**
  - Alumnes que manifesten algun tipus de dificultat motriu.
  - Alumnes amb trastorns emocionals derivats de situacions familiars i/o personals.
  - Alumnes amb malalties degeneratives.
  - Alumnes que presenten algun tipus de dificultat sensorial.
  - Alumnes que manifesten trastorns greus de personalitat o de conducta.
  - Alumnes que presenten alguna disfunció de tipus orgànic (diabetis, al·lèrgies greus, cardiopaties...).
  - Alumnes altament sensibles (PAS)

[5] Al Pla d'Acollida es despleguen les accions a dur a terme amb aquesta tipologia d'alumnat.

Cal tenir en compte que aquestes situacions poden ser temporals o permanents, depenent de les característiques individuals de cada alumne.

2.3. Principis generals sobre l'atenció a la diversitat

Les escoles maristes basem la nostra acció educativa en els següents principis generals que orienten l'atenció a la diversitat:

Acceptem i valorem la diferència. Tots els infants i joves de les escoles seran valorats segons la seva diversitat cultural i social, les seves característiques individuals i les seves necessitats educatives específiques.

Ens comprometem com a educadors. L'atenció a la diversitat al centre requereix un grau important de compromís per part del professorat de l'escola. Tots els educadors som responsables d'oferir oportunitats de desenvolupament integral en els infants i joves. Per a una millor acció educativa és necessària la col·laboració entre els diferents professionals i equips de l'escola, i per això establim criteris clars i consensuats que permeten el treball coordinat.

Ens fem propers i som sensibles a les necessitats dels nostres alumnes. Els acompanyem en les dificultats que puguin trobar en el seu procés de creixement, des de tutories individuals i grupals coordinant-nos amb l'equip educatiu i cercant la complicitat amb les famílies.

Afavorim la integració escolar i la inclusió social. Considerem les nostres escoles obertes a tots els infants i joves sense discriminació ni exclusió, prioritzant la inclusió educativa com una eina de cohesió social.
Les accions que fem han de tenir com a referent la participació dels alumnes en entorns ordinaris, sempre que sigui possible. Les mesures que s'adoptin han de donar resposta a les diverses realitats dels alumnes, reduir les dificultats dins l'aula i el centre i vetllar per tal d'evitar la inadaptació escolar i l'exclusió social.

Potenciem la igualtat d'oportunitats. Entenem que tots els alumnes s'han d'educar tenint en compte les seves diferències. Oferim a cadascun dels alumnes, de manera personalitzada, allò que necessiten per assolir les mateixes oportunitats de desenvolupament integral. Es tracta de repartir els recursos en funció de les necessitats educatives de cadascú.

Integrem l'atenció a la diversitat en el currículum. En la definició de la programació de l'aula es té en compte la incorporació de diverses estratègies i recursos que donin resposta a tots els alumnes tenint en compte la seva pluralitat i que afavoreixin el millor desenvolupament de les seves competències.
Diversifiquem les experiències d'aprenentatge al llarg del procés d'escolarització dels nostres alumnes perquè puguin extreure el millor de cadascuna i les incorporin al seu procés de creixement personal.

Som flexibles i ens adaptem a les necessitats. L'organització dels espais, temps, recursos i persones es realitzarà a partir de les necessitats detectades en els alumnes. Això voldrà dir que anualment caldrà fer una proposta adaptada a la realitat.

Afavorim el treball conjunt família-escola. En l'atenció a la diversitat cal que la família i l'escola estableixin relacions de suport mutu al llarg de tot el procés. L'acció compartida entre els educadors i les famílies permetrà establir pautes comunes que ajudaran a desenvolupar al màxim les capacitats de l'infant o jove.

3. Anàlisi del context

Per tal de donar una resposta al més ajustada possible i de qualitat als alumnes caldrà fer una anàlisi del context tenint en compte els següents elements:

- Nombre d'alumnes que necessiten algun tipus de suport.
- Recursos humans dedicats a l'atenció a la diversitat.
- Els tipus de diversitat que tenim al centre.
- Espais, horaris i recursos materials disponibles.
- Experiències d'atenció a la diversitat prèvies.

De la valoració del conjunt d'aquests aspectes naixeran les concrecions anuals de les accions referides a l'atenció a la diversitat del centre.

Per tal de poder identificar les necessitats i prendre les decisions oportunes disposem de les següents fonts d'informació:

- **Traspàs d'informació d'un curs a un altre**. Durant la reunió anual de traspàs cal dedicar un espai de temps per intercanviar informació sobre els alumnes amb dificultats amb l'objectiu conèixer quin tipus de suport s'ha dut a terme i planificar les ajudes per al curs següent.
- **Traspàs d'informació amb el centre educatiu de procedència.**
- **Resultats d'avaluació**. La junta d'avaluació és el moment de valorar en equip el procés d'aprenentatge de l'alumne (sobretot dels alumnes que cursen amb mesures extraordinàries) i tanmateix, és un bon moment per recollir la informació que ens faciliti l'anàlisi i fer les previsions oportunes respecte a les mesures organitzatives de cara al trimestre/curs següent.
- **Proves d'avaluació externes**. Es recullen les dades relatives al nivell d'assoliment de la competència lingüística i matemàtica de l'alumne/a i del grup classe. En cas que el nivell d'assoliment sigui baix, cal preveure actuacions per millorar-lo.
- **Proves d'avaluació psicopedagògiques individuals i/o col·lectives**. Dels resultats de les proves aplicades al centre se'n poden derivar propostes d'accions concretes adreçades a atendre la diversitat.
- **Informes psicopedagògics externs**. Ofereixen dades diagnòstiques i orientacions que cal seguir relatives a un/a alumne.
- **A partir de demandes concretes**. Determinats col·lectius (alumnes, família, educadors, professionals externs...) poden sol·licitar la intervenció per part de l'equip d'orientació del centre i d'aquesta demanda se'n poden derivar accions concretes.

4. Objectius generals

El Pla d'atenció a la diversitat té com a objectius generals:

1. Oferir als infants i joves una resposta educativa adient a les seves característiques individuals per afavorir el seu desenvolupament en tots els àmbits i potenciar les seves capacitats.
2. Facilitar la comunicació i el treball coordinat entre els diferents equips de l'escola que atenen la diversitat (professorat, equip d'orientació, Comissió d'atenció a la diversitat...).
3. Definir estratègies de comunicació i col·laboració amb les famílies.
4. Ajudar a optimitzar els recursos que existeixen al centre per atendre la diversitat.
5. Establir mecanismes de comunicació i coordinació amb serveis especialitzats de suport extern al centre (EAP, CREDA, psicòlegs externs...).

5. Mesures i suports per atendre la diversitat

Les **mesures** per a l'atenció educativa son les accions i actuacions organitzades pels centres destinades a facilitar l'accés a l'aprenentatge i a la participació, a fi de permetre el progrés de tots els alumnes, prevenir les dificultats de l'aprenentatge i assegurar un millor ajustament entre les capacitats dels alumnes i el context educatiu. Aquestes mesures incideixen en tots els àmbits de l'educació.

Els **suports** son els recursos personals, metodològics i materials (inclosos els tecnològics) i els ajuts contextuals i comunitaris que els centres utilitzen per aconseguir que les mesures planificades siguin efectives i funcionals, i contribueixin a assolir l'èxit educatiu de tots els alumnes. Aquests suports incideixen en tots els àmbits de l'educació.

Entenem com a mesures d'atenció a la diversitat aquelles actuacions, organitzatives o curriculars, que es duen a terme a l'escola durant el procés de planificació i desenvolupament i avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge. Aquestes accions van adreçades tant a la

prevenció com a l'actuació en situacions concretes on es detecten necessitats educatives en l'alumnat.

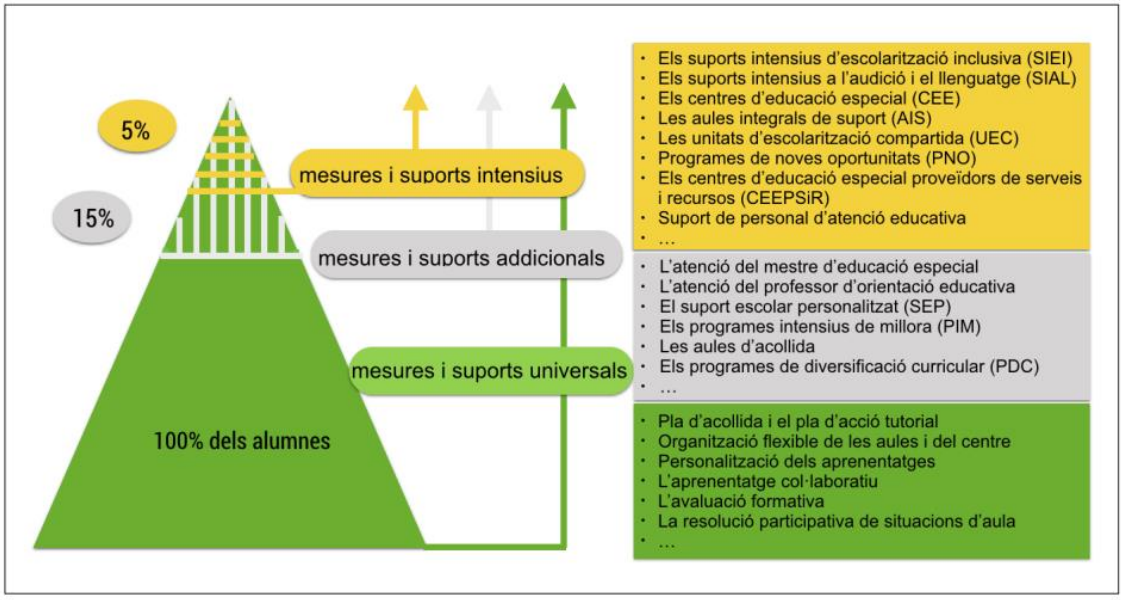

Font: Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu

5.1. Mesures generals o universals

Educar en la diversitat no vol dir, únicament, adoptar mesures especials per a alumnes difícils, sinó organitzar els elements escolars i curriculars ordinaris per tal de facilitar l'aprenentatge de tots els alumnes.

La teoria de les intel·ligències múltiples de Howard Gardner (1983), que afirma que les persones tenim més d'un tipus d'intel·ligència, ens convida a individualitzar l'educació al màxim possible, per afavorir el desenvolupament de les capacitats de cadascun dels infants. Per dur a terme aquesta tasca cal pluralitzar les metodologies: ensenyar les coses de diferents maneres, amb diferents mitjans, tècniques i suports. Diversificar la nostra manera d'ensenyar ens permet arribar a més infants i joves. Les persones som diferents en la mena en què gestionem, contextualitzem i expressem i per això, necessitem un model que ens permeti multiplicitat d'opcions perquè tothom pugui trobar la seva via d'aprenentatge.

El marc de referència del DUA (Disseny Universal d'Aprenentatge)[6] planteja la creació de contextos d'aprenentatge en els quals es proporcionen múltiples maneres de presentar la informació i múltiples maneres de fer; no vol dir una solució per a tothom sinó que planteja la necessitat de dissenyar activitats, tasques i continguts flexibles i personalitzats segons la realitat de cada aula.

Son mesures de caràcter general[7] totes aquelles actuacions que permeten al centre crear contextos educatius inclusius com:

- **Estratègies didàctiques i metodològiques** que facilitin la participació de l'alumnat, l'ajuda entre iguals, el respecte a les capacitats i el ritme d'aprenentatge i el desenvolupament de

[6] De l'escola inclusiva al sistema inclusiu, novembre del 2016: ADI_INFOllibre_v171017 (gencat.cat)
[7] Universals. XTEC - Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (gencat.cat)

les intel·ligències múltiples de cadascú (treball cooperatiu, apadrinament lector, aprenentatge entre iguals, treball per projectes...).

- **Estratègies d'acompanyament i orientació individual** definides al Pla d'Acció Tutorial.
- **Estratègies d'acompanyament i orientació** grupal derivades dels diversos plans dins del Projecte Educatiu de Centre: el Pla d'Acció Tutorial, el Pla d'Acollida i el Pla de Convivència i Mediació.
- **Oferta d'assignatures** complementàries i matèries optatives.
- **Mesures organitzatives**: agrupaments flexibles, desdoblaments, racons/ tallers, ambients/ espais d'aprenentatge, codocència, etc.

5.2. Mesures específiques o addicionals

Aquestes mesures s'adopten en funció de les necessitats detectades en els alumnes i el seu caràcter serà temporal i flexible.
Les mesures específiques[8] inclouen des de modificacions en l'estructura organitzativa del centre (espais, horaris, tipus d'agrupaments, etc.) fins a modificacions no significatives dels elements curriculars.

Son mesures de caràcter específic:

- **Mesures incloses dins de la programació d'aula** que no suposen modificacions significatives del currículum: adaptacions metodològiques, d'activitats i de materials. El responsable d'incloure aquestes mesures és el professorat que les defineix des de l'equip de nivell o el departament corresponent.

  Exemples d'aquestes mesures son:

Adaptacions metodològiques	▪ Potenciar les interaccions de l'alumne. ▪ Diferents tipus d'agrupament (treball cooperatiu, parelles...). ▪ Potenciació de diferents canals d'informació (visual, auditiu, manipulatiu...). ▪ Altres.
Adaptacions d'activitats	▪ Forma de presentació de les activitats. ▪ Reducció d'activitats, si cal. ▪ Activitats multinivell per assolir un mateix objectiu. ▪ Activitats variades (manipulatives, experimentals, funcionals...). ▪ Activitats de reforç i d'ampliació. ▪ Altres.
Adaptacions de materials	▪ Ús de materials amb diferents suports (fotografies, làmines, àudios, vídeos...). ▪ Materials específics segons les condicions de l'alumne. ▪ Materials complementaris al llibre de text (dossier individual, documents de la vida real...). ▪ Adaptació dels textos al nivell de l'alumne (seqüenciació dels textos, grandària de la lletra...). ▪ Altres.
Adaptació de l'avaluació (no significatives)	▪ Activitats d'avaluació diferenciades. ▪ Priorització dels criteris d'avaluació. ▪ Modificació de percentatges en la baremació. ▪ Ampliació del temps per a la realització de proves.

[8] Addicionals. XTEC - Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (gencat.cat)

	▪ Materials de suport en les proves. ▪ Diversificació en la manera d'avaluar. ▪ Altres.

- **Mesures organitzatives**: atenció individualitzada, grups d'ampliació, suport i reforç a l'aula, aula d'acollida, ... Aquestes mesures seran definides per la CAEI. L'aplicació concreta serà responsabilitat de l'educador assignat a aquesta tasca en coordinació amb l'equip d'orientació del centre.

- **Flexibilització de la permanència** en una etapa educativa.[9] La decisió relativa a l'ampliació o reducció de l'estada d'un alumne en una etapa educativa correspon a la junta d'avaluació. És en aquest escenari on es valoraran els avantatges i inconvenients d'aquesta mesura, una vegada escoltats els professionals que han treballat directament amb l'alumne i la família.

- **Plans específics personalitzats en cas d'alumnes repetidors.** En cas que un/a alumne repeteixi de curs s'haurà de definir un pla específic orientat a superar les dificultats no assolides en cursos anteriors.

- **Atenció educativa fora de l'entorn escolar** (aules hospitalàries, hospital de dia per adolescents, atenció domiciliària, etc.). Sempre que l'alumne no pugui assistir a l'escola per malaltia perllongada, l'escola en col·laboració de diversos organismes (inspecció, EAP, CSMIJ...), definirà els suports i les ajudes perquè l'alumne pugui continuar amb el seu procés educatiu dins de les seves possibilitats. A més a més, també es vetllarà per mantenir les relacions de l'alumne/a amb el grup classe durant el temps que no pugui assistir a l'escola.

- **Unitats docents en centres de DGAIA.** Son espais educatius singulars, fruit de la col·laboració entre el Departament d'Ensenyament i el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Aquesta col·laboració respon fonamentalment a la necessitat de garantir el dret a l'educació de tots els nois i les noies que resideixen als centres residencials d'educació intensiva (CREI) i que per aquestes circumstàncies no poden assistir a un centre educatiu ordinari.

- **Unitats docents dels centres del Departament de Justícia.** Son espais educatius singulars, fruit de la col·laboració entre el Departament d'Ensenyament i el Departament de Justícia, establerta en l'Acord de cooperació entre el Departament d'Educació i el Departament de Justícia per regular el funcionament i el manteniment de les unitats docents en els centres de la Direcció General de Justícia Juvenil, signat el 2005

- **Programes de diversificació curricular ordinaris: aules obertes i projectes singulars.** Els programes de diversificació curricular els promou i els defineix la CAEI i han de rebre el vistiplau del Departament d'Ensenyament. La incorporació en aquests programes és

[9] Segons la normativa de la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació (LOMLOE)

voluntària i van adreçats a alumnes que tenen dificultats greus en l'obtenció del títol de graduat escolar.[10]

5.3. Mesures extraordinàries

Aquestes mesures **extraordinàries**[11] van adreçades a donar resposta a aquells infants i joves que, una vegada esgotades les mesures universals i addicionals, continuen tenint mancances en el seu procés d'ensenyament i aprenentatge i sovint, es determinen habitualment a partir d'un informe de reconeixement de NESE elaborat per l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic (EAP). Cal especificar que per als alumnes amb necessitats educatives especials es planifiquen:

- els suports intensius a l'escola inclusiva
- els suports intensius a l'audició i el llenguatge
- el suport del personal d'atenció educativa
- els programes d'aula integral de suport
- col·laboració de centres d'educació especial proveïdors de serveis i recursos (CEEPSIR)
- atenció directa dels professionals de suport del Centre de Recursos Educatius per a Deficients Visuals (CREDV), i dels centres de recursos educatius per a deficients auditius (CREDA)

Son mesures de caràcter extraordinari:

- **Suport Intensiu a l'Escolarització Inclusiva (SIEI).** Els **suports intensius per a l'escolarització inclusiva**, abans USEE, son dotacions extraordinàries de professionals que s'incorporen a les plantilles d'escoles i instituts com a recursos intensius per atendre als alumnes amb necessitats educatives especials a l'escolarització ordinària, sumant-se així als recursos d'atenció a la diversitat universals i addicionals que els centres ja disposen. La proposta d'escolarització SIEI respon a un informe de l'EAP.

- **Suport Intensiu a l'audició i llenguatge (SIAL)**. Son suports professionals que contribueixen a l'escolarització dels alumnes amb discapacitat auditiva severa i pregona que requereixen un equipament singular i una especialització professional en centres ordinaris.

- **Unitats d'Escolaritat Compartida (UEC).** Ofereixen la possibilitat de seguir l'etapa d'ESO en un grup reduït, d'acord amb els corresponents plans individualitzats. Les activitats que es realitzen van adreçades a assolir els objectius generals de l'ESO i promouen l'adquisició d'habilitats necessàries per a la reincorporació de l'alumnat a l'entorn escolar ordinari. El caràcter d'aquesta mesura és temporal i cal anar revisant-la al llarg del curs.

- **Escolaritat compartida entre l'escola i el centre d'educació especial.** La decisió que un alumne participi en l'escolarització compartida sorgeix del treball coordinat entre l'EAP de la zona, altres especialistes externs i l'escola. Aquest recurs quedarà recollit al PI de l'alumne/a. En aquests casos, l'alumne/a està matriculat/da al centre on passa més hores i

[10] Document: Mesures per atendre la diversitat a l'ESO. «Programes de diversificació curricular»
[11] Intensius. XTEC - Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (gencat.cat)

és aquest el responsable del seguiment i avaluació del seu PI, així com de la custòdia de la seva documentació oficial.

Tanmateix, les mesures **intensives** permeten ajustar la resposta educativa i queden recollides i reflectides en un pla de suport educatiu. El **pla de suport individualitzat** (PI)[12] és un document que recull les valoracions i la presa de decisions dels equips docents (amb la participació de la família i de l'alumne o alumna) sobre la planificació de mesures, actuacions i suports per donar resposta a **situacions singulars de determinats alumnes** en tots els contextos en què es desenvolupa el projecte educatiu. El contingut i l'elaboració del PI estan regulats pel Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu. El document PI ha de formar part de l'**expedient acadèmic de l'alumne** amb una doble finalitat. D'una banda, ha de servir com a punt de partida per a l'elaboració del PI de l'alumne del curs següent, si escau. I de l'altra, permet preservar l'evolució de la proposta educativa per a l'alumne i les mesures i suports adoptats al llarg de la seva escolaritat.

❖ En quins casos s'ha d'elaborar un pla de suport individualitzat?

Al **segon cicle d'educació infantil, a l'educació primària i a l'educació secundària obligatòria** és prescriptiu elaborar el PI per als casos següents:

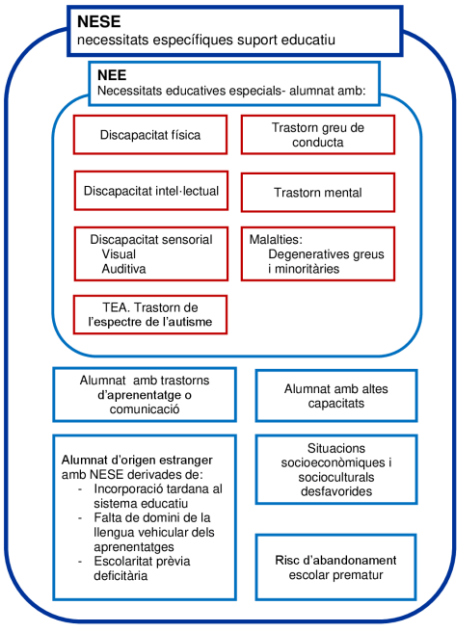

a. Els alumnes que presenten **necessitats educatives especials**.
b. Els alumnes **nouvinguts** que s'incorporen tardanament al sistema educatiu a Catalunya.
c. Els alumnes que ja no assisteixen a l'aula d'acollida però que reben **suport lingüístic** i **social** per seguir el currículum amb el seu grup classe.
d. Els alumnes que estan **atesos en centres del Departament de Salut**, en centres de justícia juvenil del **Departament de Justícia**, o en centres de la **Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència** del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, i **no poden assistir als centres educatius regularment**.
e. Els alumnes als quals es **redueix la durada dels estudis** en qualsevol etapa.
f. Els alumnes que cursen **simultàniament educació secundària obligatòria** i altres **ensenyaments** de **música** o **dansa**, o que cursen educació secundària obligatòria i tenen una **dedicació significativa a l'esport**.
g. Sempre que, en el pas de l'educació primària a l'educació secundària, l'equip d'assessorament psicopedagògic (EAP) ho hagi fet constar en l'informe de l'EAP de **reconeixement de necessitats específiques de suport educatiu**.

[12] Document juliol/2020: Orientacions per a l'elaboració del pla de suport individualitzat. Departament d'Educació (gencat.cat)

h. Excepcionalment, aquells alumnes que per assolir les competències bàsiques **requereixin mesures addicionals** i intensives.
i. Els alumnes sobre els quals s'hagi pres la decisió d'avaluar-los amb **criteris d'avaluació inferiors** o **superiors** als del nivell que els correspon.

A l'etapa de **batxillerat** el PI s'ha d'elaborar per als casos següents:

a. Els alumnes que es troben en els supòsits establerts als apartats anteriors a, b, c, d i e.
b. Els alumnes amb **trastorns d'aprenentatge** o de **comunicació**, sempre que les necessitats educatives de l'alumne ho requereixin o mentre el PI sigui un **requisit per presentar-se a les proves d'accés a estudis superiors**.

En el cas d'accés a estudis superiors i per tal d'acreditar la necessitat d'adaptació de les condicions de les proves, el PI per als alumnes ha d'elaborar-se d'acord amb la normativa corresponent als estudis cursats.

Quan no és prescriptiu, la decisió d'elaborar un pla de suport individualitzat, escoltades les parts, correspon a la **comissió d'atenció educativa inclusiva** (CAEI) o òrgan equivalent d'acord amb la normativa. La proposta la pot fer:

- L'EAP, o l'orientador educatiu quan escaigui, en els casos d'informe de reconeixement de necessitats específiques de suport educatiu (NESE).
- El tutor o tutora, o qualsevol membre de l'equip docent, quan en l'avaluació formativa i formadora dels processos d'aprenentatge detecta necessitats educatives que condicionen fortament el procés d'aprenentatge d'un alumne.
- La família, que s'adreça al tutor o tutora i/o a la direcció del centre per demanar que es consideri la possibilitat d'elaborar-lo.

❖ Quin és el procés d'elaboració d'un pla de suport individualitzat

Abans d'**iniciar la redacció** d'un PI cal seguir el procediment següent:

- Identificar les necessitats educatives, conjuntament amb l'equip docent, l'alumne o alumna i la família.
- Revisar la idoneïtat de les mesures i suports universals i addicionals que s'estiguin aplicant.
- Proporcionar a la CAEI la informació recollida. La CAEI valorarà la proposta i aprovarà l'elaboració, si escau.
- Informar l'alumne o alumna i la família de la proposta de PI.

El PI s'ha d'elaborar en el termini màxim de **dos mesos**:

- Des de l'inici del curs acadèmic.
- Des del moment en què la CAEI en determini la necessitat.
- Des de la incorporació de l'alumne per trasllat de centre i/o perquè s'incorpora tardanament al sistema educatiu.

Una vegada aprovada l'elaboració del PI, i havent estat informats l'alumne o alumna i la família, el **tutor** o **tutora** serà el responsable de **coordinar el PI** i de fer-ne el **seguiment**, amb la col·laboració de l'equip docent; l'assessorament dels serveis educatius, si escau, i de

l'orientador del centre educatiu, i prenent en consideració els informes que aportin altres professionals i agents implicats, com professionals de l'àmbit sanitari i sociosanitari, serveis socials... Així mateix, el tutor o tutora ha d'actuar com a principal interlocutor amb l'alumne/a i els pares, mares o tutors legals.

Conèixer bé als alumnes facilita el procés d'elaboració del PI, en referma la idoneïtat i en facilita la implementació. Correspon a la direcció dels centres, amb el vistiplau de la CAEI o l'òrgan equivalent, aprovar el pla de suport individualitzat, facilitar la coordinació i la col·laboració dels professionals que hi intervenen, i vetllar perquè es compleixi. L'alumne o alumna i els pares, mares o tutors legals han d'estar informats del procés d'acord amb el Decret 150/2017 i han de col·laborar tant en els acords com en el seguiment. És molt important que les famílies s'impliquin i se sentin escoltades durant tot el procés d'evolució de l'alumne. Les famílies tenen l'opció de no signar el PI després d'estar informades. Tots els agents que intervenen en el procés d'elaboració tindran accés a la informació del PI.

És l'equip docent i el personal d'atenció educativa qui aplica el PI d'acord amb el projecte educatiu de centre, en què s'estableixen les mesures i suports addicionals i intensives. En el cas que la família no hi estigui conforme, s'ha de fer constar a l'apartat del PI "reunions de seguiment i acords".

A l'etapa d'educació infantil i primària, es donarà còpia del document PI si la família o tutors legals de l'alumne ho sol·licita mentre que a l'etapa d'educació secundaria i batxillerat, és obligatori entregar una còpia a la família o a l'alumne si és major d'edat, degudament signada pel director/a del centre educatiu.

- **Planificació del pla individualitzat**

En la planificació, cal fomentar la col·laboració entre tots els implicats: el mateix alumne, els docents, la família i, si escau, altres agents. La col·laboració sustenta la confiança i construeix el compromís d'assolir els acords comuns planificats. El tutor o tutora de l'alumne convoca i coordina les reunions per planificar el PI. És imprescindible el treball en equip i l'avaluació col·legiada. Aquesta coordinació ha de permetre que totes les persones que son responsables de donar resposta a les necessitats educatives de l'alumne puguin:

- Identificar quines son les característiques personals i els aprenentatges previs a partir dels quals es poden construir els nous aprenentatges.
- Identificar quins son els elements del context escolar o de l'acció educativa que afavoreixen situacions valuoses d'aprenentatge i de relació per a l'alumne o alumna.
- Observar l'alumne o alumna i analitzar la informació recollida en diferents contextos que afavoreixin l'aprenentatge.
- Plantejar una valoració psicopedagògica si s'escau.
- Compartir les metodologies i les organitzacions del context d'aprenentatge que tenen incidència directa en els processos d'aprenentatge i ajustar les mesures i suports a les necessitats de l'alumne.
- Establir els criteris d'avaluació referents a l'assoliment del currículum competencial d'acord amb les necessitats educatives de l'alumne.

Per tal de planificar les mesures i suports cal tenir en compte quina intensitat i durada hauran de tenir en funció de les necessitats educatives dels alumnes i de l'objectiu d'assolir el màxim

desenvolupament de les seves capacitats personals i les competències bàsiques del currículum.

- **Redacció del pla individualitzat**

Per a la redacció del PI, els centres determinaran el model de document tenint en compte les diferents orientacions i propostes de model del Departament d'Educació.
El tutor o tutora de l'alumne redactarà els aspectes generals i comuns del pla, amb el suport de la CAEI, el mestre o mestra d'educació especial, el mestre o mestra de pedagogia terapèutica, l'orientador o orientadora educatiu, i, si escau, l'EAP i el tutor o tutora de l'aula d'acollida. La resta de docents redactaran la concreció del pla per a l'àmbit, les àrees o les matèries dels quals siguin responsables.

El PI ha de contenir tota la informació relativa a les dades personals i acadèmiques de l'alumne o alumna; el motiu pel qual es decideix elaborar el PI; les mesures i els suports necessaris perquè l'alumne o alumna assoleixi les competències bàsiques; els criteris d'avaluació, superiors o inferiors als que corresponen al nivell en què està escolaritzat i concretats en la proposta educativa i els acords amb altres professionals i la família.

- **Aplicació i seguiment**

El PI és un document viu que s'ha d'actualitzar, adaptar i millorar. Periòdicament cal fer una valoració de la idoneïtat i l'eficàcia de la seva aplicació. La finalitat del seguiment és ajustar les mesures i suports planificats en el PI en relació amb el progrés en l'aprenentatge de l'alumne.

El **tutor** o **tutora** ha de **vetllar** perquè es faci el **seguiment** del **PI** tant a les **reunions d'equip docent** i a les **sessions d'avaluació** amb tot l'equip docent, com en **reunions específiques** amb l'alumne o alumna i la família, i, si escau, amb els docents i amb els altres agents i participants implicats (logopeda; fisioterapeuta; orientador; professional de l'EAP; equips d'assessorament i orientació en llengua, interculturalitat i cohesió social, ELIC; centres de recursos educatius per a alumnes amb trastorns del desenvolupament i la conducta, CRETDIC; centres de recursos educatius per a deficients visuals, CREDV CRE-ONCE; centres de recursos educatius per a deficients auditius, CREDA; centres d'educació especial com a centres proveïdors de serveis i recursos, CEEPSIR; etc.).

Al document del PI ha de quedar constància dels temes tractats i els acords o canvis que es plantegen al llarg del curs. Les dades de caràcter personal que hi consten s'han de tractar de forma lícita, lleial i transparent amb relació a l'interessat o interessada; s'han de recollir amb finalitats determinades, explícites i legítimes; i han de ser exactes, adequades, pertinents i limitades al que és necessari per a la finalitat per a la qual es tracten. Així mateix, s'han de tractar de manera que se'n garanteixi una seguretat adequada i conservar-les de manera que permetin identificar els interessats durant un període no superior al necessari per a les finalitats del tractament.

El **PI es revisarà** íntegrament en el termini pactat i de manera periòdica, com a **mínim cada curs escolar**, per valorar-ne la funcionalitat, ajustar-ne els criteris d'avaluació i esmenar les mesures i suports que, eventualment, no hagin funcionat. Es recomana anar-lo valorant i ajustant en cada comissió d'avaluació i quan es consideri necessari.

Tots aquells canvis que es produeixin en aquest seguiment i comportin ajustar les mesures i suports hauran de ser compartits amb l'alumne/a i la família. Quan la revisió del PI coincideixi amb el final d'un nivell o curs i, sobretot, al final d'una etapa educativa, la CAEI o l'òrgan equivalent recollirà orientacions i recomanacions per als professionals que han de treballar amb l'alumne o alumna en el nou nivell, curs o etapa.
En el supòsit de trasllat de l'alumne o alumna a un altre centre educatiu, aquestes orientacions i recomanacions acompanyaran el darrer PI de l'alumne, que s'haurà de lliurar al director o directora del centre receptor.

L'alumne o alumna amb PI requereix d'un procés d'acompanyament personalitzat també en el moment de transició entre nivells, cursos, cicles i etapes, o quan se li aplica una nova mesura addicional o intensiva externa al centre (AIS, atenció domiciliària...). En el moment de la transició entre nivells o cursos, la CAEI pren una gran importància; en la transició entre etapes, tenen un paper destacat el mestre o mestra d'educació especial o l'orientador o orientadora, el tutor o tutora d'aula d'acollida... En ambdós casos, es pot demanar la intervenció i el suport de l'EAP de la zona per mitjà de la CAEI.

- **Avaluació del procés d'aprenentatge de l'alumnat i avaluació del PI**

Els alumnes amb un PI han de ser avaluats a les juntes d'avaluació del seu grup-classe, d'acord amb els criteris d'avaluació descrits en el seu pla i que estan vinculats als criteris d'avaluació, que a l'educació primària són prescriptius. Aquests criteris es concreten en les diferents unitats, seqüències didàctiques o projectes del grup-classe, sempre que sigui possible. Aquesta avaluació, que pot tenir diversos graus d'assoliment, s'ha d'expressar en els mateixos termes que per a la resta dels alumnes. És molt important assegurar-se que totes les persones implicades en l'educació de l'alumne o alumna, incloent-hi la família, entenen quins són els criteris a partir dels quals se l'ha avaluat i quines repercussions pot tenir aquest fet en la seva escolarització i en el seu itinerari formatiu.

L'article 9 de l'Ordre ENS/108/2018, de 4 de juliol, exposa sobre el PI: 9.2 Aquest pla ha de determinar els criteris d'avaluació i de pas de curs, d'acord amb els objectius d'aprenentatge i les competències que s'hi hagin acordat. Excepcionalment, el pla pot comportar que temporalment algunes de les matèries no s'avaluïn. L'ordre és restrictiva a l'hora de no qualificar alguna matèria, es tracta d'una mesura excepcional i personalitzada. No es pot fer servir aquesta mesura de forma abusiva. Per tant, si es decideix que un alumne no serà avaluat d'una matèria, la decisió de fer-lo exempt l'ha d'afectar exclusivament a ell i no a un grup i aquesta decisió s'ha de revisar periòdicament (a la següent avaluació o a final de curs). En el cas de l'ESO, és la CAEI qui valora la proposta que un alumne/a no sigui avaluat d'alguna matèria temporalment.

Quan el PI no s'ajusta al progrés d'aprenentatge de l'alumne/a, convé iniciar un nou procés de planificació que comportarà que la CAEI o l'òrgan equivalent:

- Revisi i valori la informació recollida en el seguiment i l'avaluació del PI.
- Orienti i faci recomanacions per reelaborar-lo o, si escau, finalitzar-lo.

El PI pot finalitzar en qualsevol moment i abans del temps previst inicialment si l'evolució de l'alumne o alumna així ho aconsella. Aquesta decisió, a proposta del tutor o tutora, l'ha de prendre el director/a del centre, de manera degudament justificada, amb l'acord de la CAEI i un cop informats a l'alumne/a i la família.

❖ **Obtenció del graduat escolar d'un alumne amb PI**

La possibilitat i les condicions en què un alumne/a amb PI pugui obtenir el graduat s'han d'explicitar al document PI, del qual l'alumne i família n'han de ser coneixedors; per tant, l'equip docent pot decidir que l'alumne amb nivells competencials no assolits obtingui el títol de la ESO, però sempre s'haurà de vetllar per la continuïtat formativa. És a dir, cal valorar què és més convenient per l'alumne, obtenir el títol o no, per garantir que pugui continuar el seu itinerari formatiu.

6. Recursos

Per tal d'atendre de la millor manera possible la diversitat de l'alumnat, les escoles han de disposar de diferents recursos.

6.1. Recursos humans

➢ **Equip d'Orientació Psicopedagògica**[13]

L'Equip d'Orientació Psicopedagògica (EO) de l'Escola Maristes assessora, guia i col·labora en els processos de detecció i atenció a les necessitats diverses tant de l'alumnat, en el si del procés d'ensenyament-aprenentatge, com de la comunitat educativa en general.

Els membres que componen l'EO es distribueixen en dos nivells, que es coordinen i treballen segons les possibilitats del centre:

- Un primer nivell d'orientació, format pels especialistes designats per l'equip directiu. Un d'ells, nomenat pel director, assumeix les funcions de cap de l'EO.

- Un segon nivell, que està format per tots aquells educadors i educadores amb hores per a l'atenció (personalitzada o en petit grup) de l'alumnat amb necessitats educatives especials i altres tasques pròpies de l'EO. Cal que aquests educadors tinguin un perfil adient a les tasques assignades, ja sigui per la seva formació o bé per les seves capacitats.

A l'EO hi participa una persona de cada etapa: Infantil, Primària, ESO i Batxillerat. La titulació recomanable per als membres de l'EO, en el primer nivell, és de psicopedagog, mestre d'educació especial, psicòleg o pedagog. Les accions de l'EO adreçades a la millora de l'atenció a la diversitat es definiran al seu pla anual i formaran part del PAD del centre.

➢ **Professorat amb hores de dedicació per a l'atenció a la diversitat**

[13] Document sobre els Equips d'Orientació (maig de 2010).

El Departament d'Ensenyament en les etapes d'ensenyament obligatori determina una quantitat d'hores dedicades a l'atenció a la diversitat. Això implica que a les nostres escoles hi ha professorat que disposa d'hores assignades a l'atenció a la diversitat. «Si per necessitats del centre es dona el cas de la participació de mestres i professors en desdoblaments, grups flexibles... cal que aquests mestres segueixin les directrius que marca l'EO en el tractament a la diversitat». [14]

- **Personal de suport a l'acció educativa**

Hi ha casos concrets en què l'atenció educativa requerirà el suport específic d'altres persones. La intervenció de vetlladors, fisioterapeutes, logopedes o auxiliars d'educació especial, entre d'altres, constituiran en alguns casos un bon recurs per atendre necessitats educatives específiques.

- **Comissió d'atenció educativa inclusiva (CAEI)**[15]

L'orientació educativa, com a eix del projecte educatiu, requereix un espai i un temps de debat pedagògic entre els diferents representants del centre, per organitzar, gestionar i avaluar les mesures i suports per atendre tots els alumnes.

En els centres públics, aquest espai és el de la comissió d'atenció educativa inclusiva (CAEI), si bé alguns centres disposen d'espais equivalents i amb el mateix objectiu que tenen altres denominacions, com ara equip orientador. La CAEI l'ha de presidir el director/a del centre o un altre membre de l'equip directiu i, en els centres concertats i privats, qui designi el o la titular amb criteris d'analogia.

Han de participar en aquesta comissió els membres següents:

- El director o directora o una persona de l'equip directiu.
- L'especialista d'orientació educativa, professorat de pedagogia terapèutica i/o referents de l'equip d'orientació.
- Referents de nivell i/o representants dels equips docents del centre.
- Els i les professionals designats a les SIEI (en cas que n'hi hagi).

De manera puntual, i quan es consideri necessari per la temàtica tractada, s'han d'afegir, a la CAEI, aquests altres membres:

- El o la docent de l'aula d'acollida (en cas que n'hi hagi).
- El o la professional de l'equip d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP), que intervé com a suport extern al centre.
- Altres docents o professionals de la comunitat educativa que es considerin oportuns, com ara el tècnic o tècnica d'integració social.

Les funcions de la comissió son les següents:

- Concretar els criteris i les prioritats que el centre estableix per a l'atenció educativa a l'alumnat.

[14] Document sobre els Equips d'Orientació (maig de 2010). «Trets definitoris», punt 4.
[15] Documents per a l'organització i la gestió dels centres: Concreció i desenvolupament del currículum competencial i l'orientació educativa a l'ESO. 21/10/2022 CUR_ESO.pdf (gencat.cat)

- Organitzar, ajustar i fer el seguiment de l'aplicació dels recursos de què disposa el centre i de les mesures adoptades per aplicar els criteris (determinats en el PEC) i les actuacions per a l'atenció a l'alumnat.
- Proposar els procediments i criteris que han d'emprar els equips docents per fer les adaptacions o els plans de suport individualitzats (PI) que corresponguin.
- Col·laborar amb l'entorn escolar o, si escau, amb els plans educatius d'entorn o altres programes socioeducatius en els quals participi el centre, per dissenyar, planificar i desenvolupar accions de suport escolar i per atendre a l'alumnat.
- Col·laborar amb els equips docents per establir els criteris per a l'avaluació formativa de l'alumne o alumna.
- Fer l'avaluació de l'aplicació de les mesures o suports d'atenció als alumnes en el centre i del seu progrés.
- Establir els mecanismes per garantir el seguiment de l'evolució dels alumnes amb necessitats educatives especials i altres necessitats específiques de suport educatiu (NESE) i d'aquells que tenen dificultats per aprendre.
- Fer el seguiment dels alumnes que han passat de sisè de primària a primer d'ESO i valorar les ajudes pedagògiques emprades, en el marc de la coordinació entre primària i secundària.
- Fer el seguiment i la valoració de les decisions que es prenguin en el marc de la CAEI.
- Fer la prevenció i el seguiment dels alumnes amb risc d'abandonament escolar prematur.
- Prioritzar les avaluacions psicopedagògiques que s'han de fer, així com fer-ne el seguiment per ajustar la resposta educativa.
- Altres funcions que en aquest àmbit li atribueixi el mateix centre.

Un cop al trimestre com a mínim, la comissió s'ha de reunir. Les accions de la CAEI adreçades a la millora de l'atenció a la diversitat es definiran al seu pla anual. L'intercanvi d'informació i la coordinació d'actuacions han d'afavorir la millor atenció a l'infant i jove.

6.2. Recursos materials

Aula ordinària

Segons el principi d'integració escolar i inclusió social, sempre que sigui possible l'atenció a l'infant o jove amb necessitats educatives especifiques es realitzarà dins de l'aula ordinària.

Aula de suport

En els casos que l'atenció dins l'aula ordinària no sigui factible, es vetllarà per adequar un espai dins l'escola per fer-hi un tipus d'atenció més personalitzada. L'escola dotarà aquests espais dels recursos materials, tecnològics i didàctics adients perquè es puguin portar a terme els processos d'ensenyament-aprenentatge adaptats a la realitat dels alumnes que hi assisteixen.

Aula d'acollida

Al Pla d'Acollida es defineixen les característiques, objectius i aspectes de funcionament relacionats amb l'aula d'acollida i es tracta d'una dotació d'hores extres que assigna el departament d'educació si s'arriba a un número d'alumnes nouvinguts.

7. Seguiment, avaluació i revisió de l'atenció a la diversitat

El PAD està sotmès a un procés de seguiment, avaluació, revisió i millora continuada com la resta de plans i projectes del centre. El seguiment del PAD té caràcter trimestral i permet valorar els resultats dels alumnes atesos i el desenvolupament de les mesures d'atenció proposades per atendre la diversitat al centre.

La CAEI fa aquest seguiment amb la informació recollida de les juntes d'avaluació i les dades aportades pel professorat amb hores de dedicació per a l'atenció a la diversitat i els especialistes que intervenen amb els alumnes dins i/o fora de l'aula. Amb aquestes dades es valorarà si cal fer ajustos en els suports i recursos destinats a l'atenció a la diversitat per al proper trimestre.

Anualment, es farà l'avaluació del pla d'atenció a la diversitat analitzant la informació relativa a aspectes com:

- Grau d'assoliment dels objectius plantejats.
- Organització dels recursos humans, materials i funcionals.
    - Grau de participació i coordinació de les persones implicades.
    - Grau de col·laboració amb els professionals i serveis externs.
- Valoració de l'adequació de les mesures d'atenció a la diversitat programades.
    - Grau d'aplicació.
    - Adequació a les necessitats que es pretenien atendre.
    - Valorar la temporalització, espai, personal, àrea vinculada... de les mesures programades a les etapes educatives.
- Punts forts i dificultats trobades.
- Suggeriments i propostes de millora.

A final de curs, s'informarà al claustre de la valoració de l'atenció a la diversitat a l'escola realitzada durant el curs. També caldrà afavorir la participació i la iniciativa del professorat per tal de recollir suggeriments i propostes de millora de cara al curs següent.